

SOUL

Lucretia van der Vloot zingt liedjes van Gladys Knight.
Van 21 september t/m 20 december in de theaters.

WILFRIED DE JONG SPELT DE NAR IN KING LEAR

„Als de branie-schopper die ik was, schold ik dertig jaar geleden op klassiekers zoals die van Shakespeare. Ik vond het onzin en schoppe er maar wat graag tegenaan”, bekent Wilfried de Jong. Toch speelt hij nu de komende maanden bij Toneelgroep Maastricht de rol van de Nar in *King Lear*.

door Esther Kleuver

Presentator, theatermaker en schrijver Wilfried de Jong (60) lijkt nergens zijn hand voor om te draaien. Ruim tien jaar lang vormde hij samen met Martin van Waardenberg het fysieke, controversiële theaterduo Waardenberg en De Jong, maar hij lijkt net zo makkelijk een tv-programma als 24 uur met... te presenteren, koning Willem-Alexander te interviewen of boeken te schrijven.

Het was echter de voorstelling *We free kings* die hij vorig jaar samen met de Vlaamse acteur Wim Opbroeck bij NT Gent maakte, die hem op het pad van Shakespeare zette. Hij had met Opbroeck in de film *Ventoux* (2015) gespeeld en hun gezamenlijke liefde voor onder andere de jazz, dreef hen het theater in. Een recensent sprak toen al over een 'Shakespeare-aanse touch', dus wellicht dat regisseur Servé Hermans daarom na het zien van dat stuk aan De Jong dacht voor de rol van de Nar.

„Toen ik het woord hoorde, dacht ik in eerste instantie: oh god”, vertelt De Jong. „Ik ben niet per se grappig op het toneel en ik heb het ook niet zo van mannen met van die belletjes op hun hoofd. Bovendien ben ik iemand die graag origineel bezig is. Ik ben nu eenmaal geen traditioneel acteur en ik wil er graag mijn eigen dingen in kunnen stoppen. Het moet vooral niet te stoffig zijn. Ik was toch een beetje bang dat ik braaf op een kruisje

Wilfried de Jong over zijn rol: „Mijn Nar is niet vrolijk, eerder cynisch en filosofisch.”
FOTO BEN VAN DUIN

Plek veroveren tussen topacteurs

moest gaan staan om mijn tekst te zeggen. Gelukkig maakte Servé me al snel duidelijk dat het geen traditionele *King Lear* zou worden, maar zeker ook niet zo freakerig dat je er niks meer van begrijpt. En dat ik veel ruimte zou krijgen om zelf invulling te geven aan mijn rol.”

‘Het moet vooral niet te stoffig zijn’

En daar kon Wilfried de Jong, die niet vies is van een uitdaging, geen nee tegen zeggen. Hoewel hij zich tijdens het leren van zijn tekst tijdens zijn vakantie ook nog wel eens achter de oren gekrabbd heeft. „Onzekerheid is mijn tweede natuur. Daar blijf ik altijd last van houden. Maar ik heb ook geleerd dat dat een zegen is. Dat die zoektocht naar hoe je iets moet doen ook vrijwel altijd resultaat oplevert. Als ik terugkijk op mijn carrière, dan denk ik bij mezelf: dat je dat ooit hebt gedurfd. Live televisie, live radio, maar ook humor maken,

wat best ingewikkeld is. Met lef interviewen en steeds weer met iets nieuws beginnen. En toch zijn die stappen achteraf gezien voor mij steeds best logisch geweest.”

In *King Lear* wil de oude koning Lear (Huub Stapel) zijn rijk verdelen onder zijn dochters Goneril, Regan en Cordelia. Hij vraagt aan hen hoeveel zij van hem houden, maar Cordelia weigert de vleierij van haar oudere zussen te overtreffen en wordt ver-

stoten. „Voor mij gaat het over macht en machteloosheid, familie, haat, vriendschap, miscommunicatie, over eenzaamheid en de dood. Vooral de dood houdt me altijd erg bezig. Daar gaat het ook vaak over in mijn eigen werk of wanneer ik mensen interview. Je kunt het leven nog zo licht spelen, je dromen zijn toch altijd behoorlijk zwart. Dat grote onbekende fascineert me. Mijn Nar is dan ook niet vrolijk, eerder cynisch en filosofisch. Hij houdt Lear een spiegel voor. Als je zo doorleeft, ga je richting het einde, waarschuwt hij hem.

Samen met Martin van Waardenberg vormde De Jong tien jaar lang een spraakmakend theaterduo.
FOTO CLEMENS RIKKEN

En Lear sterft inderdaad, van verdriet.” Die fascinatie voor de donkere kant van het leven, is letterlijk terug te zien in de voorstelling, want het bleef voor Wilfried de Jong niet bij het spelen van de Nar. Samen met Tim Scheffer creëerde hij eveneens het vrij donkere toneelbeeld van de kernthema's bunker, bos en grond, geïnspireerd door de zwart-wit fotografie uit het fotoboek *Atlantic Wall* van Stephan Vanfleteren. „Je kunt me niet erger

‘Mooi palet kwaliteiten’

decor is best zwartig. Ik mag dan veel milder tegenover Shakespeare staan dan dertig jaar geleden, ik vind wel dat je er je eigen interpretatie op los moet laten en er

straffen dan me in mijn vakantie mee te slepen naar een kasteeltje. Ik heb daar helemaal niks mee. Dus van kantelen op het toneel moest ik niks hebben. Ik houd van abstractie, dus ons een nieuwe versie van moet maken. Al moet je ondertussen ook dienstbaar blijven aan het oorspronkelijke kunstwerk.” De Jong componeerde samen met Elisabeth De Loore, die tevens de rol van Cordelia speelt, overigens ook nog de muziek voor de voorstelling. Die voeren zij samen uit op het toneel op contrabas, vibrafoon en percussie. „Als Servé dan zei: ‘doe nu de oorlog in je eentje’, dan zag ik dat vooral als een uitdaging. Je kunt ook moeilijk zes tegen zes met houten zwaarden een hele veldslag uit gaan voe-

ren”, lacht hij. Die combinatie van lef en veelzijdigheid maakte het ongetwijfeld makkelijker om een plekje te veroveren tussen topacteurs als Huub Stapel, Dirk Roofthoof, Sylvia Poorta en Porgy Fransen. Hij geeft toe dat hij zich wel even geïntimideerd voelde door al die grote namen. „Datzelfde had ik toen ik met Wim Opbroeck ging werken. In België is hij toch een soort van halfgod. Zij beheersen natuurlijk dat hele spectrum van het spel, maar zij spoorde mij juist aan en respecteren ook wat ik al gedaan heb. Ik heb weer iets anders te bieden en Servé heeft een mooi palet aan mensen met verschillende kwaliteiten samengesteld.” In 2020 gaat hij opnieuw met Wim Opbroeck een voorstelling maken onder de paraplu van Toneelgroep Maastricht. „Maar eerst ga ik, als ik op 12 december mijn laatste *King Lear* heb gespeeld, een nieuw boek schrijven. Fictie.”

‘King Lear’ staat vanavond in de Leidse Schouwburg. Premièrè 6 okt. in Maastricht. Tournee t/m 12 december. Info: toneelgroepmaastricht.nl

Sierlijk vakmanschap

Rembrandt liet zich inspireren door islamitische kunst

door Paola van de Velde

Wie denkt dat islamitische kunst ver van ons af staat, vergist zich. Ons culturele erfgoed is onlosmakelijk verbonden met de wereld van de islam. Niemand minder dan Rembrandt liet zich al inspireren door prenten uit het Mogol-rijk. En ook de tinglazuren van ons beroemde Delfts Blauw vinden hun oorsprong in het Midden-Oosten.

Het Gemeentemuseum Den Haag presenteert onder de titel *Glans en Geluk* de verblijvende schoonheid van de kunstnijverheid uit de wereld van de islam. Conservator Suzanne Lambooy en gastconservator Luit Mols hopen dat de bezoeker van de tentoonstelling betovert wordt door de sierlijke ornamentiek, de verfijnde details en de kleurrijke geometrische patronen in deze kunstvoorwerpen. „Of het nu om glas, lakwerk, keramiek of tapijten gaat, het is allemaal met buitengewoon veel vakmanschap gemaakt.”

Al sinds het begin van de vorige eeuw verzamelt het Haagse Gemeentemuseum islamitische kunstnijverheid. „In 1927 organiseerde de eerste tentoonstelling over dit onderwerp. Onder experts is wijd en zijd bekend dat wij beschikken over een van de belangrijkste collecties in Nederland op dit vlak, maar wij willen dit nu ook onder de aandacht van het grote publiek brengen”, legt Lambooy uit.

Natuurlijk is er religieuze kunst bij. Zoals bijvoorbeeld de fraaie glazen moskeelamp, die het publiek in de eerste zaal verwelkomt. De met sierlijke kalligrafie gedecoreerde lamp komt uit Egypte en dateert van 1322-1328. Ze behoort tot de topstukken van de museumcollectie. De letters vormen een deel van het Lichtvers uit de Koran: ‘God is het licht van de hemelen en de aard. Zijn licht lijkt bijvoorbeeld

Conservatoren Luit Mols (l.) en Suzanne Lambooy achter de glazen moskeelamp uit Egypte, begin 14e eeuw.

beeld op een nis met een lamp erin.’ „Maar niet alle voorwerpen in de expositie zijn verbonden met de godsdienst”, benadrukt Luit Mols. „Islam is meer dan een religie, het is ook een cultuur. Er zijn daarom ook heel veel wereldlijke objecten te zien. Zoals een laatmiddeleeuws kom met een liefdesgedicht erop

Niet louter religieuze voorwerpen

of de rijkversierde deuren, die afkomstig zijn van een woonhuis van een rijke, 19de eeuwse familie in Iran.” Hierop is het tijdverdrif van de elite te zien: eten, drinken en levendige jachtaferefen, met ruiters te paard en herten en vogels die wegvluchten in de weelderige natuur.

„Veel mensen vragen ons hoe dat kan: mensen of levende wezens mogen toch niet worden afgebeeld in de islamitische kunst?”, zegt Mols. „Dit is echter niet geheel juist. In de Koran wordt het afbeelden van mensen of dieren wergens expliciet verboden. Wel is men wars van afgoderij. In de moskee

zult je dan ook geen schilderijen van heiligen tegen komen. Maar in seculiere kunstvoorwerpen, zoals op borden, vazen of schotels

zijn wel degelijk mensen en dieren verbeeld. Veel decoraties zijn niet-temin abstract. Denk aan mozaïeken of tegeltableaus

Een detail van de negentiende eeuwse deuren met lakwerk uit Iran, waarop onder meer jachtaferefen te zien zijn.
FOTO'S SERGE LIGTENBERG

met ingenieus samengestelde sterpatronen en geometrische vormen. Wiskunde werd al vroeg beoefend in de Arabische wereld. En deze wetenschap heeft de liefde voor mathematische patronen wellicht gestimuleerd. Toch zijn deze vormen vrijwel nooit alleen decoratief bedoeld, weet Mols. „Ze hebben ook een symbolische waarde. De oneindige herhaalde ritmes en vlakken staan voor de grootsheid van het heelal en van de Schepper.”

Lambooy beschouwt de tentoonstelling als een goede, eerste introductie op wat islamitische kunst eigenlijk is. In vervolgpresentaties wil ze de kruisbestuiving tussen de Westerse kunst en de islamitische meer in de details uitwerken. „Doordat handelaren, wetenschappers en ambachtslieden tussen de verschillende landen en zelfs continenten reisden, namen zij voorwerpen en kennis mee. Zo ontstond er een wisselwerking tussen het Midden-Oosten, Azië en Europa. Ons Art Nouveau keramiek bijvoorbeeld, is duidelijk geïnspireerd door oriëntaalse invloeden.”

‘Glans en Geluk, kunst uit de wereld van de islam’ is te zien tot en met 3 maart 2019.

Tegel in de vorm van een ster uit oost-Iran, midden 15e eeuw.
FOTO GEMEENTEMUSEUM DEN HAAG

LEES ELKE WEEK PRIVÉ
PROFITEER NU VAN EEN KORTING TOT WEL 54%!

DE NUMMER ÉÉN IN SHOWBIZZ EN ENTERTAINMENT
ELKE WEEK PRIVÉ OP DE DEURMAT

PRIVÉ

GA NAAR WWW.PRIVE.NL/START